

On Learning How to Give

Introduction to Hilkhoh Tzedaka – Downsizing

What Can and Must Be Kept vs. Sold?

תלמוד בבלי מסכת כתובות דף סז עמוד ב

רבי חנינא, הוה ההוא עניא דהוה רגיל לשדורי ליה ארבעה זוזי כל מעלי שבתא. יומא חד שדרינהו ניהליה ביד דביתהו, אתאי אמרה ליה: לא צריך. מאי חזית? שמעי דהוה קאמרי ליה: במה אתה סועד, **סו עמוד א** בטלי כסף או בטלי זהב? אמר, היינו דאמר רבי אלעזר: בואו ונחזיק טובה לרמאין, שאלמלא הן היינו חוטאין בכל יום, שנאמר: +דברים ט"ו+ וקרא עליך אל ה' והיה בך חטא. ותני רבי חייא בר רב מדיפתי, רבי יהושע בן קרחה אומר: כל המעלים עיניו מן הצדקה - כאילו עובד עבודת כוכבים, כתיב הכא: +דברים ט"ו+ השמר לך פן יהיה דבר עם לבבך בליעל וגו', וכתיב התם: +דברים י"ג+ יצאו אנשים בני בליעל, מה להלן עבודת כוכבים, אף כאן עבודת כוכבים.

ת"ר: המסמא את עינו, והמצבה את בטנו, והמקפח את שוקו - אינו נפטר מן העולם עד שיבא לידי כך. המקבל צדקה ואין צריך לכך, סופו אינו נפטר מן העולם עד שיבא לידי כך. תנן התם: אין מחייבין אותו למכור את ביתו ואת כלי תשמישו. ולא? והתניא. היה משתמש בכלי זהב - ישתמש בכלי כסף, בכלי כסף - ישתמש בכלי נחושת! אמר רב זביד, לא קשיא: הא במטה ושולחן, הא בכוסות וקערות. מאי שנא כוסות וקערות דלא? דאמר מאיסי לי, מטה ושולחן נמי אמר לא מקבל עילווי. אמר רבא בריה דרבה: במחרישה דכספא. רב פפא אמר, לא קשיא: כאן קודם שיבא לידי גיבוי, כאן לאחר שיבא לידי גיבוי.

R. Hanina had a poor man to whom he regularly sent four zuz on the Eve of every Sabbath. One day he sent that sum through his wife who came back and told him [that the man was in] no need of it. 'What [R. Hanina asked her] did you see?' [She replied:] I heard that he was asked, 'On what will you dine; on the silver [coloured] cloths¹ or on the gold [coloured] ones?'² 'It is in view of such cases' [R. Hanina] remarked, 'that R. Eleazar said: Come let us be grateful to the rogues for were it not for then, we³ would have been sinning every day, for it is said in Scripture, And he cry unto to the Lord against thee, and it be sill unto thee.⁴ Furthermore, R. Hiyya b. Rab of Difti⁵ taught: R. Joshua b. Korha said, Any one who shuts his eye against charity is like one who worships idols, for here⁶ it is written, Beware that there be not a base⁷ thought in thy heart etc. [and thine eye will be evil against thy poor brother]⁸ and there⁹ it is written, Certain base⁷ fellows are gone out,¹⁰ as there⁹ [the crime is that of] idolatry, so here also [the crime is like that of] idolatry'.¹¹

Our Rabbis taught: If a man pretends to have a blind eye, a swollen belly or a shrunken leg,¹² he will not pass out from this world before actually coming into such a condition. If a man accepts charity and is not in need of it his end [will be that] he will not pass out of the world before he comes to such a condition.

We learned elsewhere: He¹³ may not be compelled to sell his house or his articles of service'.¹⁴ May he not indeed?¹⁵ Was it not taught: If he was in the habit of using gold articles he shall now use copper ones?¹⁶ — R. Zebid replied. This is no difficulty. The one¹⁷ refers to the bed and table: the other to cups and dishes. What difference is there in the case of the cups and dishes that they are not [to be sold]? Obviously because he can say, '[The inferior quality] is repulsive to me', [but then, in respect of] a bed and table also, he might say [the cheaper article] is unacceptable to me! — Raba the son of Rabbah replied: [This¹⁷ refers] to a silver strigil.¹⁸ R.

Papa replied: There is no difficulty: one¹⁹ [refers to a man] before he came under the obligation of repayment,²⁰ and the other refers to a man²¹ after he had come under the obligation of repayment.²²

רש"י מסכת כתובות דף סח עמוד ח

אין מחייבין אותו למכור כו' - רישא דמתניתין מי שיש לו מאתים זוז לא יטול לקט שכחה ופאה. אין מחייבין אותו למכור כו' - להשלים מאתים זוז כדי שלא יטול.

At the Source

משנה מסכת פאה פרק ח

משנה ח

[ח] מי שיש לו מאתים זוז לא יטול לקט שכחה ופאה ומעשר עני היו לו מאתים חסר דינר אפילו אלף נותנין לו כאחת הרי זה יטול היו ממושכנים לבעל חובו או לכתובת אשתו הרי זה יטול אין מחייבין אותו למכור את ביתו ואת כלי תשמישו:

MISHNAH 8. HE WHO POSSESSES TWO HUNDRED ZUZ,⁴⁰ MAY NOT TAKE 'GLEANINGS', THE FORGOTTEN SHEAF, PE'AH OR THE POOR MAN'S TITHE. IF HE POSSESSES TWO HUNDRED MINUS ONE DENAR,⁴¹ THEN EVEN IF A THOUSAND [MEN] EACH GIVE HIM [ONE ZUZ], HE MAY ACCEPT.⁴² IF HIS PROPERTY IS MORTGAGED UNTO HIS CREDITORS OR TO THE KETHUBAH⁴³ OF HIS WIFE, HE MAY ACCEPT. THEY⁴⁴ CANNOT COMPEL HIM⁴⁵ TO SELL HIS HOUSE OR HIS TOOLS.⁴⁶

What Does Gemara Mean By "Until They Come to Collect"?

רש"י מסכת כתובות דף סח עמוד ח

כאן קודם שיבוא לידי גיבוי - הא דתנן אין מחייבין מעיקרא קאי כשבא ליטול לקט ולא היו לו מאתים זוז ואם היה מוכר כלי תשמישו היה משיג למאחזים זוז אין מחייבין אותו למכור והא דתנן מחייבין לאחר שבא לידי גיבוי לאחר שהציא עלמנו לידי כך שבית דין גוזין הימנו כגון שהיה לו מאתים זוז ונטל לקט שכחה ופאה ונדע שעשיר היה צ"ד צאין וגוזין הימנו מה שנטל ואם אין לו כדי לשלם מוכר כלי תשמישו היקרים ומשתמש בפחותים. לידי גיבוי - שבית דין גוזין הימנו.

תוספות מסכת כתובות דף סח עמוד א

כאן לאחר שבא לידי גיבוי - פי' בקונט' שנטל לקט שכחה ופאה ונודע שהיה עשיר ובאין בית דין לגבות מה שנטל אף על גב דהוי ממון שאין לו תובעין איכא למימר דמשום קנסא גובין ממנו ואפילו את"ל בעלמא כהאי גוונא בבעל חוב מסדרין ואין מחייבין אותו למכור הכא משום קנסא מחייבין אותו למכור ור"ת פי' קודם שיבא לידי גיבוי שאינו נוטל מקופה של צדקה אלא מדברים שהם של הפקר כגון לקט שכחה ופאה וכאן לאחר שבא לידי גיבוי שנטל מקופה של צדקה מחייבין אותו למכור וקשה קצת דמשנה דאין מחייבין אותו למכור גבי לקט שכחה ופאה ומשמע דברייתא נמי דמחייבת אותו למכור גבי לקט שכחה ופאה מתניא.

פירוש הרא"ש למשנה מסכת פאה פרק ח משנה ח

את ביתו ואת כלי תשמישו - ירושלמי א"ר חנינא כלי רגל וכלי שבת אין מחייבין. ובפ' מציאת האשה פריך אמתניתין מהא דתניא היה משתמש בכלי זהב ישתמש בכלי כסף בכלי כסף ישתמש בכלי נחושת ומשני במחרשתא דכספא כלי העשוי [לגרד בו] כדאמרינן רב יהודה בר שמואל עבדא ליה אימיה מגרדתא דכספא ור"פ משני עד שלא בא לידי גיבוי כלומר בעוד שאינו מתפרנס מן הצדקה שבאת ליד [גבאי אין מחייבין אותו למכור אבל לאחר שבאת לידי] גיבוי שמתפרנס מיד הגבאי אז מחייבין אותו למכור אפי' ליטול לקט. ובירושלמי מחלק דבמלושיו שמשמש בהן בגופו אין מחייבין אותו למכור אבל בשאר כלי תשמישו ימכור ויקח פחותים מהם.